

Využitie lesníckej typológie v praxi ochrany prírody na príklade Národného parku Slovenský raj

Ing. Tomáš Dražil, PhD.
Správa Národného parku Slovenský raj

Prof. RNDr. Ing. Alois Zlatník, DrSc.

bádal v Slovenskom raji od r. 1947 do r. 1977

r. 1948 – uskutočnil výber lesných porastov pre rezervácie, prvý návrh preložený GR ŠL v r. 1949

r. 1956 – ďalší návrh rezervácií, ktorý sa už opieral o detailnejší typologický prieskum prof. Zlatníka a o prieskum, ktorý vykonali pracovníci typologického oddelenia Lesprojekty v rámci generálneho typologického mapovania slovenských lesov, 1960 prof. Zlatník za pomoci typológov revidoval návrh na základe posúdenia v teréne

r. 1964 – vyhlásenie ochrany spoločne zo zriadením CHKO, vo forme plošne väčších a ucelenejších vtedajších chránených prírodných útvarov s celkovou výmerou 2755,62 ha.

r. 1976 – prekategorizovanie CHPV na ŠPR a v r. 1994 na NPR

r. 2016 – zonácia NP, pôvodné Zlatníkovy rezervácie sú dodnes základom územnej ochrany a diferencovaného využívania lesa v Národnom parku Slovenský raj.

Komplexný prístup prof. Zlatníka k vyhlasovaniu lesných rezervácií

V NPR Kysel' – prales Nad Haťou, založil 7 trvalých pokusných plôch označených Z 1302-1308.

Tu navrhoval výskum a štúdium biocenóz lesného prostredia, včítane fenologického a mikrobiologického pozorovania so zreteľom na štúdium typov skupiny *Fraxineto-Aceretum* (FrAc) a štúdium klimatických pomerov pre výskum vplyvov podmieňujúcich prítomnosť teplomilných druhov.

Zdroj: rezervačná kniha NPR Kysel'

Súčasne územie malo byť podkladom pre porovnávanie na paralelných plochách, ktoré sa budú zakladať v hospodárskych lesoch s podobnými podmienkami, čím bude možné zistiť dlhodobým pozorovaním vplyv jednotlivých zásahov na pôdotvorný proces a spätne na zisťovanie produkčných podmienok lesov pre potreby lesníckej praxe.
Zdroj: rezervačná kniha NPR Kysel'

Profesor Zlatník zastával názor, že prírodné rezervácie sa nemajú zakladať len pre zvláštnosť a výnimočnosť, botanickú exkluzívnosť alebo len na hospodársky málo využiteľných plochách.

Obhajoval potrebu rezervácii, ktoré na relatívne malej ploche vystihujú charakter prírodných pomerov vyskytujúcich sa v rôznych oblastiach v rámci krajinného celku.

Profesor Zlatník presadzoval potrebu vytvoriť celoštátnu sieť výskumných lesných rezervácii a trvalých študijných plôch na základe typologického výskumu a prieskumu lesov. Súčasťou tejto siete mali byť i rezervácie v Slovenskom raji.

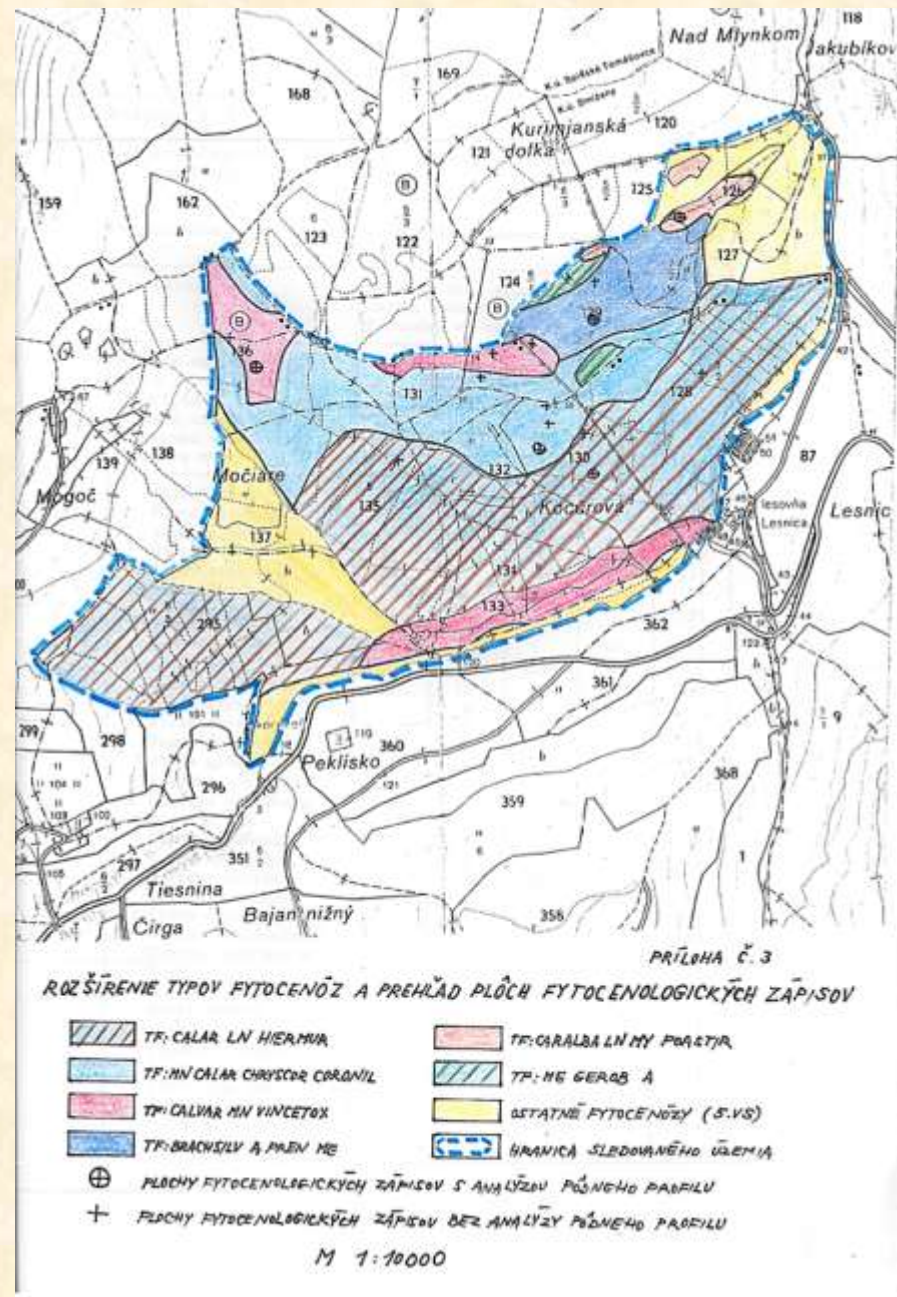
Zlatníková rezervácia Kocúrová (pôvodný názov Kolísky)

Medzi zaujímavé objekty pozorovania Zlatník zaradil územie Kocúrovej, kde sa vyskytuje jedľa spoločne s dubom a bukom v zvláštnom type a kde na malom území sa striedajú 2 rôzne geologické podložia: severná hrebeňová časť je tvorená kryštalickými vápencami, svahové časti sú tvorené prevažne pestrými bridlicami s polohami pieskovcov a slienitých bridlíc.

Na tomto území, ktoré je prevažne s J-JV expozíciou založil 4 monitorovacie plochy Z -1309-1312 v slt *Fagetum dealpinum* (Fde), *Fageto-Aceretum* (FAc), *Fagetum quercino-abietinum* (Fqa), *Fageto-Abietum* (FA)

O niekoľko desaťročí neskôr ...

Zvláštny zreteľ si zaslúži
výskumná práca prof. Zlatníka
v Slovenskom raji. Celkove tu
založil 174 trvalých výskumných
plôch.

Obnovu časti reprezentatívnych
plôch riešilo NLC po r. 2000

Nové jednotky lesníckej typológie – podklad pre vymedzenie chránených území aj v neskoršom období

Zvyšky listnatých lesov s prevahou či účasťou duba vo vnútrokarpatských kotlinách s vyššou kontinentalitou nie sú dodnes syntaxonomicky spracované. Skôr ako fytoecenológovia odhalili vegetačnú jedinečnosť tohto územia pracovníci lesníckej typológie.

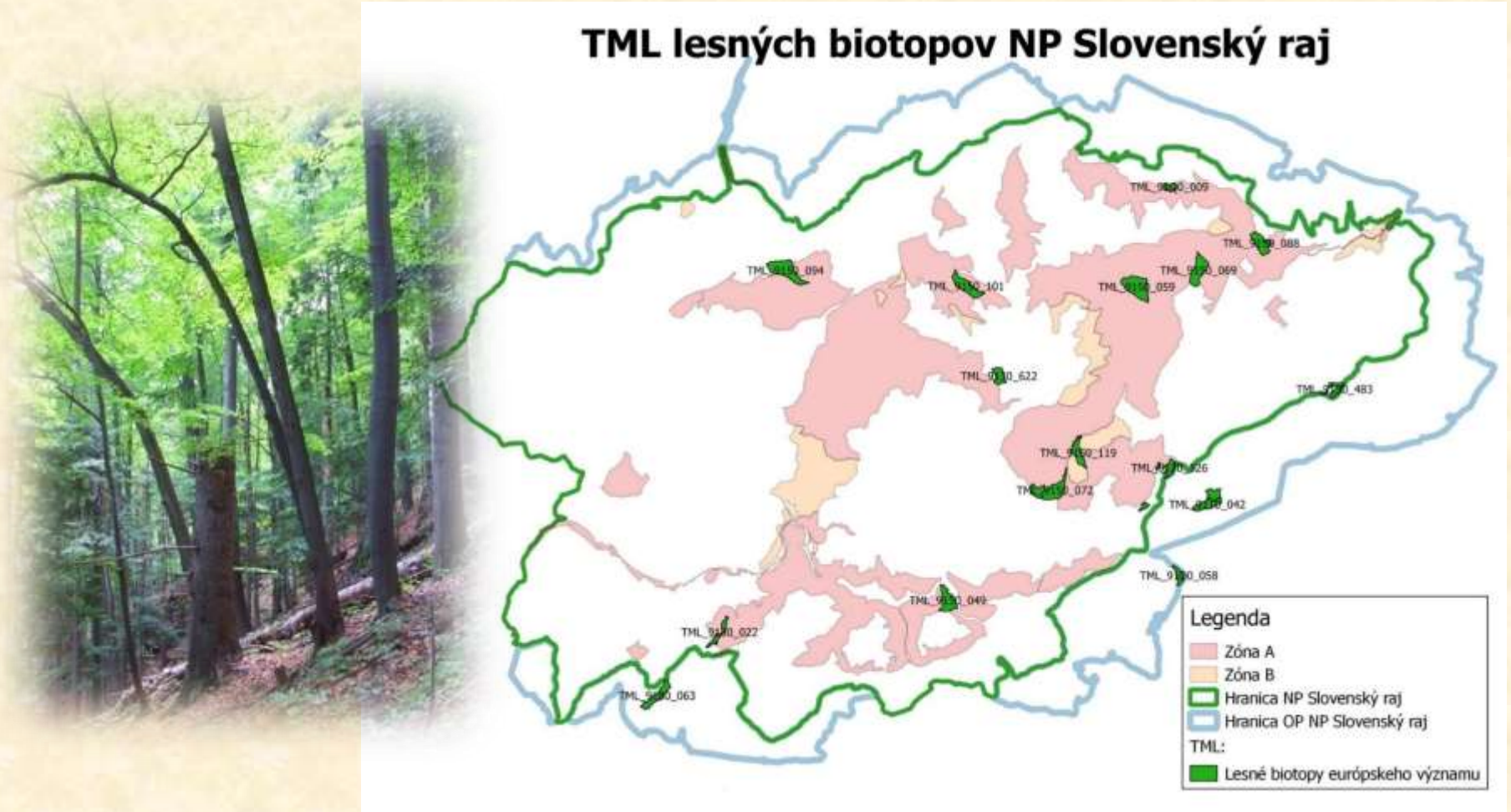
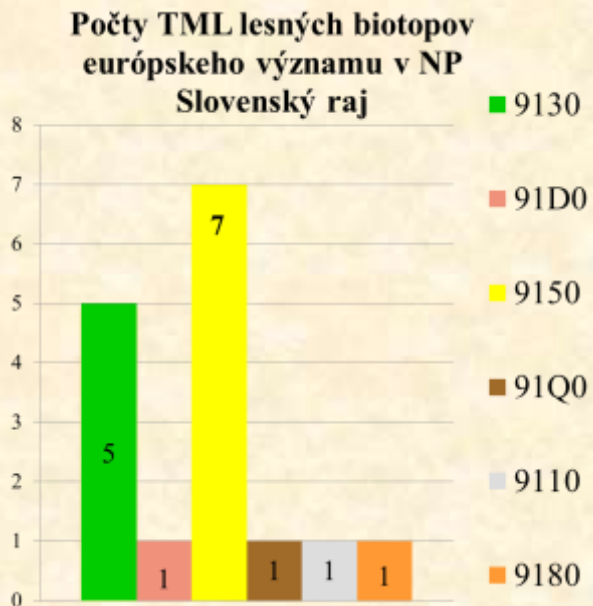
V 80-tych rokoch Ing. Milan Vazúr opísal z Hornádskej kotliny a predhoria Levočských vrchov viacero nových skupín lesných typov a nové lesné typy. V r. 1988 sa stali oficiálnou súčasťou systému lesníckej typológie na Slovensku (Hančinský L., Vazúr M., Vnuk J., 1988. Lesné typy Slovenska. Príloha. Msc. Depon. In: Lesoprojekt Zvolen, UHÚL, 51 p.)

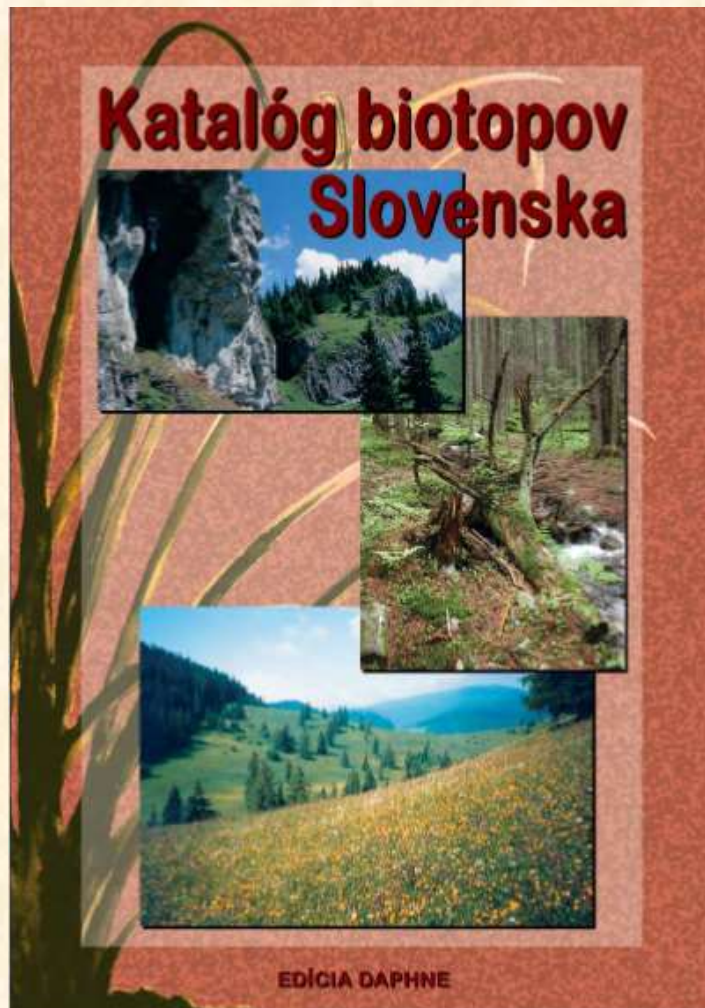
Projekty ŠOP SR – monitoring

1. Príprava a zavedenie monitoringu biotopov a druhov a zlepšenie sprístupňovania informácií verejnosti – operačný program: Životné prostredie, marec 2009 - 31.12.2015

2. Monitoring druhov a biotopov európskeho významu v zmysle smernice o biotopoch a smernice o vtákoch – operačný program: Kvalita životného prostredia, 1.1.2018 – 31.12.2022,

Katalóg biotopov Slovenska, 2002

Príloha 4: Prevod jednotiek lesníckej typológie na lesné biotopy

LT	Názov LT	SLT	Názov SLT	HSLT	Názov HSLT	KL	BT1	Biotop 1	BT2	Biotop 2	N2-1	N2-2
1101	Lišajníková borovicová dúbava	PiQ	Pineto – Quercetum	107	Kyslé borovicové dúbavy	O	6.1	Kyslomilné borovicové a dubovo-borovicové lesy			x	
1102	Machová borovicová dúbava	PiQ	Pineto – Quercetum	107	Kyslé borovicové dúbavy	O	6.1	Kyslomilné borovicové a dubovo-borovicové lesy			x	
1103	Kostravovo-machová borovicová dúbava	PiQ	Pineto – Quercetum	107	Kyslé borovicové dúbavy	O	6.1	Kyslomilné borovicové a dubovo-borovicové lesy			x	
1104	Kostravová borovicová dúbava	PiQ	Pineto – Quercetum	112	Vzrastavé borovicové dúbavy	H	6.1	Kyslomilné borovicové a dubovo-borovicové lesy			x	
1111	Dúbava obmedzeného vzrastu	Q	Quercetum	104	Extrémne kyslé dúbavy	O	3.52	Sucho- a kyslomilné dubové lesy			91H0*	
1112	Dúbava normálneho vzrastu	Q	Quercetum	105	Kyslé dúbavy	H	3.51	Sucho- a kyslomilné dubové lesy			x	
1113	Dúbava s bukom	Q	Quercetum	105	Kyslé dúbavy	H	3.51	Sucho- a kyslomilné dubové lesy			x	
1114	Kostravová dúbava na pieskoch	Q	Quercetum	112	Vzrastavé borovicové dúbavy	H	6.1	Kyslomilné borovicové a dubovo-borovicové lesy			x	
1115	Kostravovo-lipnicová produkčná dúbava na pieskoch	Q	Quercetum	112	Vzrastavé borovicové dúbavy	H	6.1	Kyslomilné borovicové a dubovo-borovicové lesy			x	
1301	Ostricová hrabová dúbava na viatych pieskoch	CQ	Carpineto – Quercetum	113	Vlhké hrabové dúbavy na viatych pieskoch	H	2.2	Dubovo-hrabové lesy panónske			91G0*	
1302	Ostricová hrabová dúbava na viatych pieskoch	CQ	Carpineto – Quercetum	113	Vlhké hrabové dúbavy na viatych pieskoch	H	2.2	Dubovo-hrabové lesy panónske			91G0*	
1303	Mrvicová hrabová dúbava na viatych pieskoch	CQ	Carpineto – Quercetum	113	Vlhké hrabové dúbavy na viatych pieskoch	H	2.2	Dubovo-hrabové lesy panónske			91G0*	
1304	Stoklasová hrabová dúbava na spraši	CQ	Carpineto – Quercetum	108	Sprašové hrabové dúbavy	H	3.4	Dubovo-cerové lesy	2.2	Dubovo-hrabové lesy panónske	91M0	91G0*
1305	Suchá hrabová dúbava na spraši	CQ	Carpineto – Quercetum	108	Sprašové hrabové dúbavy	H	3.4	Dubovo-cerové lesy	2.2	Dubovo-hrabové lesy panónske	91M0	91G0*
1306	Lipnicová hrabová dúbava na spraši	CQ	Carpineto – Quercetum	108	Sprašové hrabové dúbavy	H	3.4	Dubovo-cerové lesy	2.2	Dubovo-hrabové lesy panónske	91M0	91G0*
1307	Mrvicová hrabová dúbava na spraši	CQ	Carpineto – Quercetum	108	Sprašové hrabové dúbavy	H	3.2	Teplomilné ponticko-panónske dubové lesy na spraši a piesku	2.2	Dubovo-hrabové lesy panónske	91H0*	91G0*
1308	Produkčná hrabová dúbava na spraši	CQ	Carpineto – Quercetum	111	Živné hrabové dúbavy	H	3.4	Dubovo-cerové lesy	2.2	Dubovo-hrabové lesy panónske	91M0	91G0*
1309	Medničková hrabová dúbava na spraši	CQ	Carpineto – Quercetum	111	Živné hrabové dúbavy	H	3.4	Dubovo-cerové lesy	2.2	Dubovo-hrabové lesy panónske	91M0	91G0*
1310	Suchá hrabová dúbava na rôznych horninách	CQ	Carpineto – Quercetum	109	Suché hrabové dúbavy	H	2.2	Dubovo-hrabové lesy panónske			91G0*	
1310	Suchá hrabová dúbava na rôznych horninách	CQ	Carpineto – Quercetum	199	Suché hrabové dúbavy (OR)	O	3.1	Teplomilné submediteránne dubové lesy			91H0*	

Zaradenie typologických jednotiek k biotopom a prevodové tabuľky vyhotovil kolektív pracovníkov ŠOP SR a Lesoprojekt Zvolen: T. Dražil, I. Rizman, M. Schwarz, P. Polák

Ďakujem všetkým pracovníkom lesníckej typológie za prínos k rozvoju lesníckej vedy a ochrany prírody a želám lesníckej typológii na Slovensku mnoho ďalších nových impulzov

